

नाश करते. ते तृप्तीकारक असून सद्य तर्पण करणारे असते.

कोवळ्या नारळाच्या पाण्यात खनिजे विपुल असून ते एक उत्साहवर्धक टॉनिक आहे. त्यात भरपूर 'सी' व 'बी' जीवनसत्वे असतात. याशिवाय या पाण्यात सोडियम, पोटॅशियम, कॅल्शियम, मॅग्नेशियम, लोह, तांबे, फॉस्फोरस, गंधक, क्लोरिन असते.

नारळ किसून त्याचा रस काढतात व त्यालाच 'नारळाचे दूध' म्हणतात. हे दूध बलकारक, रूचिकर, गुरु, स्निग्ध, वृष्य व किंचित उष्ण असते. ह्यात भरपूर 'अ' जीवनसत्व असते त्यामुळे लहान मुलांना अतिशय उपयुक्त आहे. शरीराची वाढ होण्यासाठी व झीज भरून निघण्यासाठी उपयुक्त आहे.

१. गॉयटर नावाचा व्याधि ह्याच्या सेवनाने होत नाही, कारण ह्यात आयोडिन असते.

२. वजन वाढण्यासाठी तसेच मांसपेशी बळकट होण्यासाठी आहारात नियमित नारळ असावा.

३. नारळाचे दूध हे आतड्यातील ग्रणाचे प्रमाण कमी करते.

४. शहाळ्यातील खोबरे अपचन, कोलायटिस, गॅस्ट्रिक अल्सर, आमांश, अतिसार, मूळव्याध इ. विकारात उपयुक्त आहे.

५. शहाळ्याचे पाणी उलट्या व अतिसार ह्यात उपयुक्त आहे.

६. शहाळ्याचे पाणी मूत्रविकार, मूत्रजंतुसंसर्ग, त्याचप्रमाणे मूत्राशयावरील सूज ह्यात उपयुक्त

आहे.

७. गर्भिणीने नियमित शहाळ्याचे पाणी घेतल्याने रसरक्तसंवहन नीट होते.

८. सर्वप्रकारच्या आतड्यातील जंतावर नारळ उपयुक्त आहे. सकाळी चमचाभर खोबरे खाऊन त्यावर एरंडेल घ्यावे. संपूर्ण जंत पडून जाईपर्यंत हा उपाय करावा.

९. सुकलेले खोबरे आम्लपित्तावर उपयुक्त आहे. त्याच्या तेलामुळे पोटातील आम्ले द्रवण्याची प्रक्रिया मंद होऊन रोग्याला आराम पडतो.

१०. कोरड्या खोकल्यात नारळाचे दूध, चमचाभर खसखस अथवा दूध व चमचाभर मध रोज रात्री झोपण्यापूर्वी घेतल्यास घशावर ताण पडल्याने होणारी खवखव थांबते. व खोकला थांबतो.

११. पित्तज ज्वरामध्ये शहाळ्याचे पाणी घ्यावे.

१२. विविध त्वचा दोषावर तसेच जखमांवर, भाजलेल्या जखमांवर विशेषकरून नारळाचे तेल गुणकारी आहे.

१३. खोबरेल तेलाने केस काळे राहतात व केस वाढण्यास मदत होते. ह्याच्या नित्य वापराने केसातील कोंडा कमी होण्यास मदत होते.

१४. नारळाच्या तेलाचा उपयोग स्नेहनासाठी करतात ह्याने त्वचेचा कोरडेपणा कमी होतो. तसेच वयामुळे त्वचेवर निर्माण होणाऱ्या सुरकुत्या कमी होतात. ह्यात (Vit E) असल्याने त्वचेला उपयुक्त आहे. (क्रमशः)

आयुः धर्मार्थकाममोक्षाय ।
'आयुर्हितं' आयुर्हिताय ॥

आयुर्हित

आयुर्वेद हितैषणी ट्रस्ट व संशोधन केंद्राचे वार्तापत्र

वर्ष ७ • अंक ११ • भारतीय सौर आग्रहायण (मार्गशीर्ष) १, शके १९३२ • २२ नोव्हेंबर १०

संपादक : वैद्य प्रसन्न केळकर

सल्लागार मंडळ : डॉ. गुरुनाथ म्हापसेकर, वैद्य राजन पाटणकर, वैद्य नरेंद्र कडे
श्री. प्रकाश मोडक, श्री. मोरेश्वर दिवाण, सौ. प्रिया घैसास

आता 'आयुर्हित' वाचा www.ayurlink.com / Ayurhit_magazine वर सुद्धा

संपादकीय

दिवाळी होऊन गेली आहे, हळूहळू पहाटे थोडी थंडी जाणवायला लागली आहे. परंतु अजूनही पाऊस काही परतायचे नाव घेत नाही आहे. अधूनमधून कधी शिडकावा तर कधी मुसळधार असा पडतोच आहे. वेधशाळेचे अंदाजसुद्धा कधी नव्हे ते बरोबर येताहेत. दिवाळीत व नंतरही हवामान ढगाळ राहील व मधूनमधून पाऊस पडेल असा वेधशाळेचा अंदाज अचूक ठरला आहे. यापुढील त्यांचे भविष्यातील अंदाज बरोबर येतील असे वाटण्याइतपत अचूकता त्यांच्या यावेळीच्या भविष्यात आहे. तसेच नुकतेच 'सर्न' या युरोपीय समुदायाच्या प्रयोगशाळेत महाविस्फोटाचा नमुना असा छोटा स्फोट घडवण्यात, दोन न्यूट्रान्सची टक्कर घडवण्यात शास्त्रज्ञांना यश आले आहे. या

चाचण्यांत काही प्रतिरेणू (anti-atoms) निर्माण करण्यात व त्यांना काही काळापुरते बंदिस्त करण्यात शास्त्रज्ञांना यश आले आहे. यामुळे महाविस्फोट झाला त्यावेळी विधनिर्मिती कशी झाली याचे कोडे उलगडण्यास मोठी मदत होणार आहे. या जोडीलाच एक छोटी बातमी लक्ष वेधून घेणारी होती ती म्हणजे इंग्लंडच्या कॉर्नेल युनिव्हर्सिटीतील शास्त्रज्ञांनी सुमारे हजारभर व्यक्तींवर प्रयोग करून असे निष्कर्ष काढले आहेत की या व्यक्तींपैकी काही, निश्चितपणे भविष्यातील घटना पाहू शकतात किंवा भविष्यातील घटना काही अंशी बदलण्याचे सामर्थ्य त्यांच्या ठायी आहे.

या तीनही बातम्या तशा वेगवेगळ्या,
(पान ७ वर)

जीवनयोग निरूपण

- प्रसन्नानंद

गेल्या अंकात म्हणजे दिवाळीपूर्वी आश्विन महिन्याच्या अंकात आपण संयमाच्या जयामुळे प्रज्ञालोक प्राप्त होतो व धारणा, ध्यान, समाधी एकाच विषयावर साधता येऊ लागते हे पाहिले. तसेच सबीज समाधी ही निर्बीज समाधीची पहिली पायरी आहे हेही पाहिले. पुढे भगवान पतंजली सांगतात,

व्युत्थान निरोध संस्कारयोः

अभिभव प्रादुर्भावो ।

निरोध क्षणचित्तान्वयो

निरोध परिणामः ॥

व्युत्थान आणि निरोध या संस्कारांचा पराभव व प्राबल्य (जे निरोधाचा परिणाम आहे) त्याप्रमाणेच निरोधाच्या क्षणी चित्त लागून राहणे हाही निरोधाचाच परिणाम आहे.

व्युत्थान म्हणजे उचल खाणे, उठाव करणे, विशेष रीतीने वर चढणे होय. व्युत्थान = वि + उत् + स्थान अशी या शब्दाची फोड आहे.

माणसाचे मन प्रत्येक गोष्टीत उचल खात असते. ते पंचज्ञानेंद्रिये व पंचकर्मेंद्रिये यात दुवा म्हणून काम करते. यामुळे व्युत्थान हा मनाचा संस्कार ठरतो. आपण खोलीत बसले असता रस्त्यावर काही आवाज झाल्यास मन उचल खाते की कसला आवाज ते बघावे व त्याच्या प्रेरणेला अनुसरून कर्मेंद्रिये कार्य करतात म्हणजे पाय खिडकी वा दरवाजाकडे घेऊन जातात. व्युत्थान हा सर्व प्राणीमात्रांत

असणारा संस्कार आहे. नागाला डिवचले की तो फणा काढतो. एरवी गरीब असणाऱ्या गायीलाही डिवचले तर ती शिंगे रोखते. परंतु व्युत्थान हा संस्कार आहे, वृत्ती नव्हे. मनाकडून घडणारे ते कार्य आहे, मनाचा तो कल नाही हे लक्षात घेतले पाहिजे.

या व्युत्थान संस्काराचा अभिभव म्हणजे त्याचा पराभव करायचा आहे. परंतु अधिक खोलवर सूक्ष्म विचार केल्यास 'अभि' म्हणजे 'च्या कडे' व 'भव' म्हणजे उत्पत्ती, जन्म. म्हणजे 'अभिभव' चा अर्थ उत्पत्तीकडे, जन्माकडे जाणे. कोणाच्या तर व्युत्थानच्या. व्युत्थान हा संस्कार जितका वापरात येतो म्हणजे जेवढे मन वर उचल खाते, तेवढा तो वृद्धिंगत होत जातो. यामुळे त्याच्या जन्माकडे, मुळाकडे जाणे म्हणजे त्याला पूर्ववत लहानात लहान करणे. अभिभव या शब्दात येथे लहान करणे, छोटे करणे ही अर्थछटा आहे. नष्ट करणे ही नाही. व्युत्थानाचा नाश केला तर उन्नति होणार नाही. देह जसा वाढत जातो तसा व्युत्थान संस्कार वाढत जातो. हा कमी करत पूर्ववत मूळ व्युत्थानाएवढा सूक्ष्म करणे म्हणजे अभिभव होय. हे कार्य निरोधामुळे होते. 'योगः चित्तवृत्ती निरोधः' या सूत्रात आपण चित्तवृत्तीचा, मनाच्या बर्हिगमन प्रवृत्तीचा निरोध करत असतो. एखाद्या गोष्टीने संतापून लगेच तीव्र प्रतिक्रिया व्यक्त करणे हे व्युत्थान झाले.

(पान ८ वर)

आहार गाथा

- वैद्या सौ. कल्याणी केळकर

बी.ए.एम.एस.

पी.जी.डी.ई.एम्.एस्.

वैद्या सौ. कल्याणी केळकर या 'फॅमिली प्लॅनिंग असोसिएशन ऑफ इंडिया' या संस्थेच्या, भिवंडी येथे असलेल्या 'प्रजनन स्वास्थ्य केंद्र' या रुग्णालयात प्रमुख वैद्यकीय अधिकारी म्हणून गेली अनेक वर्षे काम करत आहेत. तसेच ठाणे येथे स्वतःचा वैद्यकीय व्यवसाय करतात. इमर्जन्सी मेडिसीन या विषयाच्या पदविकाधारक असून आयुर्वेद हितैषणी ट्रस्टच्या एक विश्वस्त आहेत.

नारळ

दिपावलीच्यानंतर पुनश्च आपण या सदरात भेटत आहोत. थंडीची आपण सर्वच आतुरतेने वाट पाहत आहोत.

ह्या सदरात आपण आहारातील नारळाविषयी जाणून घेणार आहोत. संपूर्ण वर्षभर, सर्वत्र उपलब्ध असणारे फळ म्हणजे 'नारळ'. नारळाच्या झाडाचा कोणताच भाग टाकाऊ नसतो. भारताला मोठा समुद्रकिनारा लाभला आहे. अशा या समुद्रकिनारी मोठ्या प्रमाणात ह्याचे पीक असते. कोकण, गोवा, कर्नाटक, केरळ, आंध्र, ओरिसा, बंगाल या प्रांतांत लोकांच्या आहारातील हे प्रमुख द्रव्य आहे.

हिंदु संस्कृतीत मांगल्याचे प्रतीक तसेच मानाचे प्रतीक म्हणून नारळाचा वापर करतात.

नारळ पौष्टिक, शक्तिवर्धक व मेदवृद्धि करणारा आहे. नारळात तंतुमय

पदार्थ, जीवनसत्वे व खनिजे भरपूर प्रमाणात असतात.

अन्नमूल्ये : आर्द्रता - ३६.३%,

खनिजे व जीवनसत्वे : प्रथिने

- ४.५%, कॅल्शियम १० मि. ग्रॅम, मेद - ४१.६%, फॉस्फरस - २४० मि. ग्रॅम, खनिजे - १%, लोह १.७% मि. ग्रॅम, तंतुमय पदार्थ - ३.६%, 'क' जीवनसत्वे १ मि. ग्रॅम, पिष्टमय पदार्थ - १३%, 'बी' कॉम्प्लेक्स ०.८ मि. ग्रॅम

कोवळे शहाळे अन्न म्हणून अधिक उत्तम आहे. त्याच्या खोबऱ्यात अनेक Enzymes असतात व ते सहज पचते. तयार नारळाचा गर मेद व पिष्टमय पदार्थांनी भरलेला असतो. नारळातील खोबरे गुरु, मधुर, स्निग्ध, शीत, वृष्य, बलदायक व पौष्टिक असते.

शहाळे पित्तनाशक व पित्तज्वराचा

(पान २ वरून)

परंतु शांतपणे विचार करून मग संयत प्रतिक्रिया देणे ही क्षमाशीलता आहे तसेच हा निरोध आहे. व्युत्थानाला नीटपणे आवरून धरणे आहे. मन जेवढे असंस्कारित असते तेवढा निरोध निर्बल व व्युत्थान प्रबळ असतो. परंतु मन जेवढे प्रगत, संस्कारित, प्रगल्भ होते तेवढा निरोध प्रबळ व व्युत्थान निर्बल होत जातो. तसेच हे संस्कार आनुवंशिक म्हणजेच वंशपरंपरेने पुढे चालत राहणारे आहेत. आपल्या पूर्वापारच्या चातुर्वर्ण्य व्यवस्थेमध्ये सुद्धा जितके जास्त संस्कार होत, तितका मानव उत्थित होत असे, वर चढत जात असे. तितका त्याचा वर्ण उच्च होई. म्हणूनच ब्राह्मण हे सर्वात जास्त संस्कारित असल्याने सर्वात उच्च वर्णी होते. परंतु त्यांच्यात क्षात्रतेजाचे संस्कार प्रमाणाने कमी असल्याने ते युद्ध वा संरक्षण क्षेत्रात कमी पडत. याउलट क्षत्रियांमध्ये क्षात्रतेजाचे संस्कार जास्त व जाणीवपूर्वक केले जात. यामुळे त्यांचा निरोध कमी करून व्युत्थान वाढवला गेला. व त्यांना युद्धात प्रवीण केले गेले. परंतु आर्य संस्कृतीत ऋषींनी चातुर्वर्ण्य प्रस्थापित करताना प्रत्येकाच्या कर्माला अनुसरून तदनुषंगिक निरोध व व्युत्थान संस्कार यांत समन्वय

साधला होता. यामुळेच ब्राह्मतेजाबरोबरच क्षात्रतेज ही तळपत होते. मात्र दुर्दैवाने नंतर बौद्ध धर्माच्या प्रसारामुळे अहिंसेचा अतिरेक झाल्याने परकीय आक्रमकांपासून स्वरंक्षण करण्यात भारतीय कमी पडले व पराभूताचे जिणे त्यांच्या वाटचाला आले.

निरोध व व्युत्थान हे दोन्ही प्रत्येक सजीवाच्या जन्मापासून कार्यरत असतात. यात निरोधाचा प्रादुर्भाव करण्यास पतंजली सांगतात. म्हणजे त्याचा जोर वाढवायला सांगतात.

निरोधक्षणाचिन्तान्वय हाही निरोधाचाच परिणाम आहे. निरोधक्षणा + चिन्त + अनु + अय अशी याची फोड आहे. सर्व वृत्तींच्या निरोधाच्या क्षणामध्ये चिन्त लागून राहिले, तर तो निरोधक्षणाचिन्तान्वय झाला.

चित्ताला त्या निरोधक्षणांमध्येच राहावेसे वाटणे हे एकप्रकारे व्युत्थानच आहे. कारण हे सुक्ष्म व्युत्थान नसेल तर कोणत्याच शास्त्रात प्रगती साधणार नाही.

यामुळे जड व भौतिक संस्काराचा निरोध करावयाचा व वर वर्णन केलेल्या सूक्ष्म व आध्यात्मिक व्युत्थानाचा स्वीकार करावयाचा असा अर्थ या सूत्रात आहे.

आयुर्वेद हितैषणी ट्रस्ट व संशोधन केंद्रासाठी कार्यकारी विश्वस्त, संपादक व प्रकाशक
वैद्य प्रसन्न केळकर यांनी 'आयुर्वेद' हे मासिक साईनाथ प्रिंटर्स, वर्धमान इंडस्ट्रीयल इस्टेट, ठाणे येथे मुद्रित करून ५, दीनदयाळ सोसायटी, गुरुकुल सोसायटीजवळ, पांचपाखाडी, ठाणे (९) येथून प्रसिद्ध केले. दूरध्वनि : ०२२-२५३३२४२६ Email : prasanna@bom8.vsnl.net.in

या अंकातील लेखांत व्यक्त केलेल्या मतांशी संपादक व आयुर्वेद हितैषणी ट्रस्ट सहमत असतीलच असे नाही. ती त्या लेखकांची वैयक्तिक मते समजावीत.

संगणकीय मांडणी/अक्षरजुळणी : अजय रिसबूड - ९८२०७२६२२७

खाजगी वितरणासाठी

आयुर्वेदाविषयीचे गैरसमज

वैद्य सुचित्रा कुलकर्णी

बी.ए.एम्.एस्., एम्.डी.(आयु.), बी.ए.(योग)

संहिता विषयात एम्.डी. व योगशास्त्रात बी.ए. मधे सुवर्णपदक मिळाले. ठाणे येथे स्वतःचे आयुर्वेद चिकित्सालय व ब्युटी क्लिनिक आहे. 'अशी वाढते स्मरणशक्ति' व 'गोधन गोसंवर्धन' ही दोन पुस्तके प्रसिद्ध. जनसामान्यांसाठी 'आरोग्यम्' या मासिकाचे संपादन

आयुर्वेदीक औषधांना साइड इफेक्ट्स नसतात

वर्षा आणि तिचे कुटुंबीय हे माझे 'फॅमिली पेशंट' ! त्यामुळ कुटुंबातलं कुणीही औषधासाठी आलं, की अन्य सदस्यांची चौकशी, तक्रार इ. चर्चा घडायचीच. पण त्या दिवशी वर्षा आली तीच मुळी नवऱ्याच्या आजाराची चर्चा करायला.

'डॉक्टर, अहो सुमितला हॉस्पिटलमध्ये अॅडमिट केलं आहे.' वर्षाची भीती, ताण, अधीरता सगळं काही तिच्या हावभावांमधून स्पष्ट कळत होतं. त्यामुळं आधी मी तिला बसायला सांगितलं, थोडं पाणी पाजलं, मग म्हटलं, 'हं, आता बोल. कुठे अॅडमिट केलं आहे त्याला ? मुळात आला कधी तो मद्रासहून ? आणि झालंय काय ?'

'अहो मॅडम, इथे नाही, त्याला मद्रासच्याच हॉस्पिटलमध्ये अॅडमिट केलं आहे.'

'काय ? मग तू अजून इथे कशी ?'
'आई, बाबा सगळे आहेत तिथं. आता सासूबाई पण गेल्यात.'

'बरं. मग ?'

अहो काविळ झाली म्हणून अॅडमिट केलं आहे त्याला. अॅडमिट होऊन आठवडा झाला. तीन दिवसांपूर्वी त्याला जुलाब चालू झालेत आणि आता ते थांबतच नाहीयेत.'

'वर्षा, शांत हो. नीट सांग मला काय होतंय ते.'

'अहो काविळीसाठी सुमितला अॅडमिट केलंय. काविळीत जुलाब होतात का ?'

'नाही.'

'अहो, पण त्याची सोनोग्राफीसुद्धा करून झाली. पण जुलाबांचं कारणच कळत नाहीए.'

'औषधं व्हाय चालू आहेत त्याला ?'

'अॅडमिट केलं तेव्हा तापही होता म्हणून अॅन्टिबायोटिक्स चालू केली. त्याच्या जोडीला लिक्वर प्रोटोक्टिक्व म्हणून Liv-52 चालू आहे. डॉक्टर म्हणाले काविळीला पण

हेच बरं'

'Liv-52 चा डोस किती आहे ?'

'दोन-दोन गोळ्या चार वेळा घेतोय.'

'मग हेच कारण असू शकतं त्याच्या जुलाबांचं ?'

'काय ?' वर्षा अविश्वासानं माझ्याकडे बघत बसली.

'पण Liv-52 तर आयुर्वेदीक आहे ना! त्याचे कुठलेही साइड इफेक्ट होणार नाहीत असा विचार करूनच डॉक्टरांनी ते औषध चालू केलं.'

'असं नसतं. या औषधात कुटकी नावाचं जे औषध वापरलं जातं त्यामुळं जुलाब होऊ शकतात ?' मी सांगितलं.

'अहो, पण हे तिथल्या डॉक्टरांना कसं माहित नाही ?'

'ते मी कसं सांगू ? एम्. आर. च्या सांगणावरून, औषधांची पूर्ण माहिती न घेता औषध दिलं की असंच व्हायचं.' मी सावध पवित्रा घेतला.

'पण आयुर्वेदाच्या औषधांना कुठे असतात साइड इफेक्टस् ?'

'असं कुणी सांगितलं ?'

'सगळेच जण तर म्हणतात. आम्ही पण इतके दिवस तसंच समजतोय ना !'

'बरोबर आहे. असं वाटणं काही चूक नाही. आयुर्वेदाच्या औषधाचे साइड इफेक्टस होऊ नयेत हे खरं. पण होत नसतील तर का होत नाहीत आणि होत असतील तर का होतात - हे जाणून घ्यायला हवं.

'म्हणजे ?'

'म्हणजे, असं बघ वर्षा, तुला आणि तुझ्या सासुबाईंना, दोघींनाही पित्ताचा त्रास होतो. तुला त्रास झाला की फोनवर मी कामदुधा घ्यायला सांगते तर तुझ्या सासुबाईंना सूतशेखर, असं का ?'

'अय्या खरंच. हे माझ्या कधी लक्षातच आलं नाही.'

'तुला ताप आला की महासुदर्शन घ्यायला सांगते आणि सुमितला त्रिभुवनकीर्ति, बरोबर ?'

'हो, खरंच !'

'मागच्या वर्षी सुमितला उन्हाळ्यात ताप आला होता, तेव्हा त्यानं फोनवर विचारलं की त्रिभुवनकीर्ति चालू करू का ? त्यावेळी त्याला मी महासुदर्शन घ्यायला लावलं होतं. ?'

'हो, आठवतं.'

'तुला पोट साफ करण्यासाठी आपण अविपत्तिकर वापरतो, सासुबाईंना एरंडेल तेल देतो तर तुझ्या वेदांगला मनुका खायला सांगतो.'

'हो.'

'हेच तर वैशिष्ट्य आहे आपल्या शास्त्राचं. आपल्याकडे एका तक्रारीसाठी खूप औषधं उपलब्ध असतात. एक ताप घेतला, तर आधुनिक वैद्यकात फक्त Paracetamol वापरता येतं. आपल्याकडे तापावर शेकडो औषधं आहेत.

(क्रमशः)

(पान १ वरून)

एकमेकांशी काही संबंध नसलेल्या, परंतु तरीही एक समान धागा मध्ये असणाऱ्या. अतीताचे गूढाबद्दल मानवाला कायमच कुतूहल वाटत झालेले आहे. भूतकाळातील घटना समजणे एकवेळ सोपे परंतु भविष्यातील गोष्टी समजून घेण्याचा प्रयत्न मानव युगानुयुगे करत आलेला आहे. आपल्याकडील प्राचीन ऋषींना त्रिकालज्ञान होते असे म्हणतात. भूत, वर्तमान व भविष्य या तीनही कालखंडात त्यांचा अनिर्बंध व सहज संचार होता. तसेच भविष्यातील घटनांवर प्रभाव टाकून त्या बदलण्याची क्षमता होती असे आपण पुराणांत वाचतो. आजवर जगभरातील तर सोडाच परंतु आपल्याकडीलही बहुतांशी बुद्धिवाद्यांनी एक थोतांड किंवा बुवाबाजी अशीच या गोष्टींची संभावना केलेली आहे. परंतु त्यामागे काही शास्त्र आहे कां याचा शोध घेण्याचे कष्ट बहुतेकांनी घेतलेले नाहीत. तथाकथित अंधश्रद्धानिर्मूलन वाल्यानीही या गोष्टी खोट्या ठरवण्यातच आपली सगळी शक्ती खर्ची घातलेली आहे. याचे साधे कारण असे की हजारो वर्षे गुलामगिरीत काढल्यानंतर व विशेष करून ब्रिटीश अंमलाखाली घालवलेल्या दीडशे वर्षांत आपल्याकडे कुठलेही शास्त्र तयार होऊ शकते किंवा शास्त्रशुद्ध अभ्यास होऊ शकतो हेच आपण विसरलो आहोत. जो काही अभ्यास, जे काही संशोधन व्हायचे ते 'पश्चिमेकडे' व आपण केवळ त्यांच्याकडून ते घेऊन वापरायचे अशीच मानसिकता या

काळातील पिढ्यांची बनत गेली आहे. यामुळेच भविष्यात डोकावता येणे किंवा अतिंद्रिय शक्ति, परामानसी शक्ति याकडे एक थोतांड म्हणूनच पाहिले गेले. अगदी अलिकडच्या काळातील उदाहरण देता येईल ते डॉ. प. वि. वर्तक यांच्या शास्त्रशुद्ध प्रयोगांचीही बुद्धिवाद्यांनी केलेली हेटाळणी हे होय. मात्र एक मूलभूत गोष्ट लक्षात घेतली पाहिजे ती ही की आपल्या पुराणे व आणि ग्रंथांच्या काळात खोटे बोलणे, वा दुसऱ्याचे ते आपलेच म्हणून खपवणे या गोष्टी अतिशय अपवादाने होत असत. जे पुराणांत वर्णन केले आहे ते पडताळून पाहण्याची गरज आपल्या विचारवंताना कधीच का वाटत नाही ? तेच पाश्चात्य देशांत त्याच विषयावर संशोधन झाले की त्याचा उदो उदो करून डोक्यावर घ्यायला आपण तयार असतो. तसाच दुसराही एक वर्ग असा असतो की एखादे नवे संशोधन झाले की हे आमच्याकडे आधीच होते असे म्हणणारा. परंतु जर तुमच्याकडे होते तर इतकी वर्षे कुणी त्यावर काहीच संशोधन कां केले नाही ? असो. या संशोधनाचे बाबतीतही तेच होईल. भविष्यातील गोष्टींवर प्रभाव टाकता येतो हे पाश्चात्यांनी सिद्ध केले की आपले बुद्धिवादी त्याला डोक्यावर घेतील. व दुसरा वर्ग हे तर आमचेच म्हणून गळे काढले. परंतु आज गरज आहे ती आपल्या डोळ्यांवरील झापडे उतरवण्याची व आपलाच इतिहास पुन्हा मुळातून धुंडाळण्याची.

❧